

Odpovědnost státu za škodu

Odložení trestní věci ve vztahu k poškozenému nemůže působit retroaktivně v tom smyslu, že by uplatněním práva v rámci trestního řízení nedošlo ke stavení promlčecí doby. Ustanovení § 112 obč. zák. působí bez ohledu na dodatečné zjištění, že trestní stíhání z právního hlediska vůbec nebylo zahájeno.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 30 Cdo 955/2013, ze dne 4.9.2013)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl ve věci žalobkyň a) N. P., b) N. H., obou zastoupených JUDr. V.D., advokátem se sídlem v P., proti žalované České republice – Ministerstvu spravedlnosti, se sídlem v P., o náhradu škody, vedené u Obvodního soudu pro Prahu 2 pod sp. zn. 41 C 112/2011, o dovolání žalobkyň proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 1. 11. 2012, č. j. 53 Co 298/2012 – 94, tak, že dovolání se zamítá.

Z odůvodnění :

Odvolací soud potvrdil rozsudek soudu prvního stupně, jímž byla zamítnuta žaloba o zaplacení 63.000,- Kč s příslušenstvím, a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení.

Žalobkyně uplatňovaly nárok vůči žalované na zaplacení výše uvedené částky s tvrzením, že jsou dědičkami po zemřelém JUDr. J. P., který na základě „prohlášení komanditisty“ o vstupu do společnosti J.I. Action k. s. poskytl vklad ve výši 60.000,- Kč a zaplatil emisní ážio ve výši 3.000,- Kč. V souvislosti se zpronevěrou těchto finančních prostředků bylo proti podezřelým osobám zahájeno trestní stíhání, do něhož se JUDr. J. P. přihlásil s požadavkem na náhradu škody ve výši 63.000,- Kč. Usnesením policejního komisaře ze dne 31. 3. 2008 bylo trestní stíhání podezřelých odloženo, protože nebylo možné napravit pochybení spočívající v předmětné trestní věci spočívající v tom, že sdělení obvinění odporovalo zákonným požadavkům, přičemž došlo k promlčení trestního stíhání. V uvedeném postupu spatřují žalobkyně nesprávný úřední postup a domáhají se náhrady škody, neboť namítaným postupem došlo ke zmaření možnosti uplatňovat nárok na náhradu škody vůči konkrétním fyzickým osobám.

Odvolací soud k tomu ve shodě se soudem prvního stupně uzavřel, že má-li být žalovaná odpovědna za škodu, a to ať už pro nesprávný úřední postup či nezákonné rozhodnutí, musí být založena příčinná souvislost mezi postupem orgánu státu a vzniklou škodou, přičemž vznik škody musí být přímým následkem pochybení takového orgánu. Jinými slovy řečeno, musí být doloženo, že následek ve formě škody by nenastal nebýt pochybení státního orgánu. Zároveň tudíž musí být prokázáno, že poškozený nemá možnost domoci se náhrady škody proti přímým škůdcům, jelikož v opačném případě by byla dána příčinná souvislost mezi jednáním škůdců a vznikem škody, tedy absentovala by příčinná souvislost mezi škodou a pochybením orgánů státu. Žalobkyně v souzeném případě ovšem neprokázaly, že by byla zmařena jejich možnost domoci se náhrady škody proti přímým škůdcům. Jejich žaloba je tedy přinejmenším předčasná. Připojením JUDr. J. P. k trestnímu stíhání s nárokem na náhradu škody došlo ke stavení promlčecí doby ve smyslu § 112 zákona č. [40/1964](#) Sb., občanského zákoníku ve znění pozdějších předpisů (dále též jen „obč. zák.“), a to s účinky ke dni připojení. Teprve okamžikem odložení věci začala znovu běžet promlčecí doba. Tento následek je navzdory opačnému tvrzení žalobkyň zřejmý, nelze totiž při jednotě právního řádu připustit výklad, že by pozdější konání (nekonání) orgánů činných v trestním řízení zpětně derogovalo účinky

připojení se v adhezním řízení. Nelze nadto ani předjímat výsledek civilního řízení proti přímým škůdcům, které žalobkyně ani nezahájily, neboť není ani zřejmé, zda by byla námitka promlčení vznesena.

Proti tomuto rozsudku podaly žalobkyně dovolání, jehož přípustnost dovozují z toho, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného práva, která v rozhodování dovolacího soudu nebyla dosud vyřešena, případně má být posouzena jinak. Obdobné případy jsou také týmž odvolacím soudem rozhodovány rozdílně. Rozsudek odvolacího soudu napadly v plném rozsahu. Podle žalobkyň jsou nesprávnými závěry odvolacího soudu, že i nicotné trestní stíhání má za následek stavění běhu promlčecí doby a že nelze posoudit promlčení pohledávky, aniž by věřitel absolvoval řízení proti primárnímu škůdci.

Dovolací soud by se měl zabývat otázkami, zda došlo k nesprávnému úřednímu postupu, jestliže trestní řízení skončilo rozhodnutím o odložení věci, a to z důvodu, že trestní stíhání konkrétních osob bylo zahájeno způsobem rozporným s trestním řádem. Podle názoru žalobkyň se jedná zcela jistě o nesprávný úřední postup, neboť kdyby jej nebylo, nedošlo by k odložení věci, ale muselo by být učiněno rozhodnutí ve vztahu k trestnímu stíhání, které by jinak bylo řádně zahájeno a probíhalo. Nesprávným úředním postupem je také porušení povinnosti učinit úkon nebo vydat rozhodnutí a z usnesení o odložení věci vyplynulo, že rozhodnutí - usnesení o zahájení trestního stíhání - nebylo vydáno, jinak by věc nemohla být odložena. V daném případě trestní stíhání zahájeno bylo, ale vadně, což způsobilo dodatečné prohlášení vedeného trestního stíhání za nulitní a ve svém důsledku vyvolalo i nulitu připojení se k trestnímu řízení s nárokem na náhradu škody.

Dovolací soud by se měl také zabývat posouzením otázky, zda dochází ke stavení promlčecí doby, a tedy splnění podmínek ustanovení § 112 obč. zák. při uplatnění nároku na náhradu škody vůči stíhaným osobám, pokud je následně zjištěno a pravomocně deklarováno, že trestní stíhání nebylo řádně zahájeno, a tedy ani neprobíhalo. Dle žalobkyň ke stavení běhu promlčecí doby nedošlo a ke dni vydání usnesení o odložení věci byl nárok promlčen, a to i v rámci desetileté objektivní promlčecí doby.

Dovolací soud by se měl zabývat i otázkou, zda je pro úspěšné uplatnění nároku na náhradu škody vůči státu nutno uplatnit nejprve tento nárok vůči škůdcům, a to i tehdy, je-li toto právo zjevně promlčeno. Podle žalobkyň není nutné, aby předkládaly důkaz o tom, že by žalovaní námitku promlčení skutečně vznesli. Proto je za stávajících okolností nelze nutit k podání žaloby proti primárním škůdcům.

Žalobkyně též namítají, že dovoláním napadené rozhodnutí je výsledkem postupu v rozporu s ústavněprávními normami, zejména pak v rozporu s čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. Ve věci probíhalo jednak jen minimální dokazování a rozhodnutí soudu bylo překvapivé, neboť soud rozhodl bez toho, aby žalobkyně poučil o svém odlišném právním náhledu na posouzení sporu, a dal jim tak možnost se k němu vyjádřit.

Dovolatelky navrhy, aby dovolací soud zrušil rozsudek odvolacího soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Nejvyšší soud jakožto soud dovolací při projednání dovolání a rozhodnutí o něm postupoval podle zákona č. [99/1963](#) Sb., občanského soudního řádu, ve znění účinném do 31. 12. 2012 (viz přechodné ustanovení čl. II, bod 7, zákona č. [404/2012](#) Sb.) - dále jen „o. s. ř.“, jakož i se zřetelem k nálezům Ústavního soudu ze dne 28. 2. 2012, sp. zn. Pl. ÚS 29/11, a ze dne 6. 3. 2012, sp. zn. IV. ÚS 1572/11, dostupným na internetových stránkách Ústavního soudu, <http://nalus.usoud.cz>).

Dovolání by mohlo být shledáno přípustným jen tehdy, jestliže by dovolací soud dospěl k závěru, že

napadené rozhodnutí odvolacího soudu je po právní stránce ve věci samé zásadně významné (§ 237 odst. 1 písm. c/ o. s. ř.).

Podle § 237 odst. 3 o. s. ř. má rozhodnutí odvolacího soudu po právní stránce zásadní význam zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo která je soudy rozhodována rozdílně, nebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak; k okolnostem uplatněným dovolacími důvody podle § 241a odst. 2 písm. a) a § 241a odst. 3 se nepřihlíží.

Dovolání je přípustné, neboť dovolací soud se ve své rozhodovací činnosti dosud nezabýval otázkou, na níž stojí napadené rozhodnutí odvolacího soudu, a to zda připojením se k trestnímu stíhání s nárokem na náhradu škody došlo ke stavení promlčecí doby ve smyslu § 112 obč. zák. i v situaci, kdy toto trestní stíhání skončilo odložením z důvodu, že nebylo řádně zahájeno ve smyslu § 160 odst. 1 trestního řádu.

Dovolání však není důvodné.

Dovolací soud nejprve zkoumal, zda řízení před oběma soudy nebylo postiženo vadami uvedenými v § 229 odst. 1, odst. 2 písm. a), b) a odst. 3 o. s. ř., jakož i jinými vadami řízení, které by mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (§ 242 odst. 3 o. s. ř.). Řízení takovou vadou postiženo nebylo, přestože dovolatelky tvrdí opak.

Dovolatelky namítají, že soud většinu jejich důkazních návrhů zamítl a provedl dokazování jen v minimálním rozsahu. Nekonkretizují ovšem již, neprovedení kterých důkazních návrhů by mohlo vést k závěru, že dokazování bylo nedostatečné a že nebyl řádně zjištěn skutkový stav věci.

Spatřují-li dovolatelky nesprávnost postupu soudu v nedostatku poučení podle § 118a odst. 2 o. s. ř., je nutno upozornit na to, že toto ustanovení zakládá povinnost soudu poučit účastníky řízení za situace, kdy žalobce v důsledku odlišného právního hodnocení případu zaměřuje svá tvrzení a důkazní návrhy na „nepodstatné skutečnosti namísto těch opravdu podstatných“ (Svoboda, K. Soud je povinen poučovat. Právní rádce. č. 9, ročník 2007, str. 16). Jinými slovy řečeno, dotčené poučení je aplikovatelné v případech, kdy žalobce identifikuje svůj nárok podle nesprávného právního předpisu, a z tohoto důvodu netvrdí a neprokládá pro rozhodnutí ve věci podstatné skutečnosti. Jen tehdy je soud povinen žalobce poučit o tom, že jím uplatněný nárok bude posuzovat podle odlišného právního předpisu. V daném případě však o takovou situaci nešlo, neboť soud kvalifikoval nárok vznesený žalobkyněmi jako nárok na náhradu škody podle zákona č. [82/1998](#) Sb., tedy shodně jako žalobkyně, jen dospěl k závěru, že takový nárok (alespoň prozatím) není dán a nelze mu vyhovět ani podle jiného právního předpisu.

Dovolací soud se dále zabýval právním posouzením věci samé.

Rozsudek odvolacího soudu stojí na závěru, že v daném případě nelze mezi tvrzenou škodou na straně žalobkyň a nesprávným úředním postupem (či nezákonným rozhodnutím) policejního orgánu shledat příčinnou souvislost, neboť žalobkyně se doposud nedomáhaly náhrady škody proti primárním škůdcům (tedy komplementářům dotčené komanditní společnosti). Jestliže by se totiž žalobkyně v civilním soudním řízení domohly náhrady jím vzniklé škody přímo u škůdců, nebylo by vůbec možno dovodit existenci odpovědnosti státu za způsobenou škodu.

Tento závěr odvolacího soudu žalobkyně zpochybňují proto, že podle jejich názoru v důsledku chybného postupu policejního orgánu došlo k promlčení jejich práva na náhradu škody vůči primárním škůdcům, neboť promlčecí doba se po dobu trvání „nulitního“ trestního řízení nestavěla, jak jinak předvídá § 112 obč. zák.

Dovolací soud ponechává stranou otázku, zda se v daném případě při zahájení trestního řízení jednalo o nesprávný úřední postup či nezákonné rozhodnutí orgánu činného v trestním řízení, neboť pro rozhodnutí v dané věci je podstatné, zda se žalobkyně mohly domáhat náhrady škody vůči primárním škůdcům v občanském soudním řízení poté, kdy rozhodnutím policejního orgánu bylo uvedené trestní řízení odloženo.

V tomto ohledu se dovolací soud ztotožňuje se závěry soudů obou stupňů, že ke stavění promlčecí doby ve smyslu § 112 obč. zák. po celou dobu trvání takto vadně zahájeného trestního stíhání došlo. Uvedené ustanovení je totiž nutno interpretovat bez ohledu na to, jaké účinky měly uvedené vadné úkony policejního orgánu (orgánu činného v trestním řízení) na průběh samotného trestního stíhání, resp. zda kvalifikovaně vyvolaly účinky zahájení trestního stíhání či nikoliv. Naopak je vždy třeba brát v ochranu důvěru dotčených osob v úkony státních orgánů (orgánů veřejné moci), s níž nepochybně souvisí i ochrana legitimního očekávání, že koná-li takový orgán určité kroky, koná je v souladu s právem a v jeho mezích.

V daném případě proto platí, že později učiněné zjištění státního orgánu, že zahájení trestního stíhání vůči (ve vztahu k žalobkyním či jejich právnímu předchůdci) škůdcům nebylo provedeno v souladu s platnými právními předpisy, a proto se nemohlo jednat o účinně zahájené trestní stíhání, nemůže mít (zpětně) vliv na stavění běhu promlčecí doby ve vztahu k nároku uplatněnému v adhezním řízení.

Dovolací soud se tak ztotožňuje s právním názorem aprobovaným Ústavním soudem, že odložení trestní věci ve vztahu k poškozenému nemohlo působit retroaktivně v tom smyslu, že by uplatněním práva v rámci trestního řízení nedošlo ke stavění promlčecí doby. Ustanovení § 112 obč. zák. zde i podle Ústavního soudu působí bez ohledu na dodatečné zjištění, že trestní stíhání vlastně z právního hlediska vůbec nebylo zahájeno, neboť předmětné trestní řízení v letech 1997 až 2008 fakticky probíhalo (viz usnesení Ústavního soudu ze dne 27. 3. 2013, sp. zn. III. ÚS 376/2013, v němž se Ústavní soud zabýval ústavní stížností ve skutkově zcela identické věci a v němž odkázal na svá předchozí rozhodnutí v těchto případech; rozhodnutí Ústavního soudu jsou veřejnosti přístupná na jeho internetových stránkách, <http://nalus.usoud.cz>).

Jestliže tedy bylo uzavřeno, že mezi nesprávným výkonem veřejné moci a vzniklou škodou není (alespoň prozatím) dána příčinná souvislost, není tak naplněn jeden z nezbytných předpokladů odpovědnosti státu za tuto škodu. Z tohoto důvodu nebylo třeba, aby se dovolací soud zabýval dalšími argumenty uplatněnými v dovolání.

Rozsudek odvolacího soudu je ze shora uvedených důvodů správný, a dovolání žalobkyň není důvodné. Proto dovolací soud postupoval podle § 243b odst. 2 části věty před středníkem o. s. ř. a dovolání zamítl.

(zdroj: www.nsoud.cz)

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Adhezní nárok \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Zmatečnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Střídavá péče](#)

- [Restituce](#)
- [Majetková podstata \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhrada škody \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odpovědnost státu za újmu \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Předběžné opatření](#)
- [Valná hromada \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Pracovní doba](#)
- [Exekuce](#)